De matrix van de 2e en de 3e graad secundair onderwijs

Een infobrochure gemaakt door www.onderwijskiezer.be

Inhoud

1 Inleiding 3

2 Wat is een 'finaliteit'? 4

3 Wat is een studiedomein? 5

4 Onderwijsvormen? 6

5 Studierichtingen 6

5.1 Inhoudelijk aansluitende opleidingen van de 2e naar de 3e graad. 7

5.2 Diploma's en doorstroommogelijkheden na de 3e graad SO 11

6 Toelatingsvoorwaarden 13

6.1 Toelatingsvoorwaarden voor een studierichting in de **doorstroomfinaliteit** 13

6.2 Toelatingsvoorwaarden voor een studierichting in de **dubbele finaliteit** 13

6.3 Toelatingsvoorwaarden voor een studierichting in de **arbeidsmarktfinaliteit** 13

7 Bijkomende informatie 14

De matrix 1e en 2e graad secundair onderwijs

1 Inleiding

De modernisering van het secundair onderwijs wordt **stapsgewijs** ingevoerd om in het schooljaar 2025-2026 er zo uit te zien:

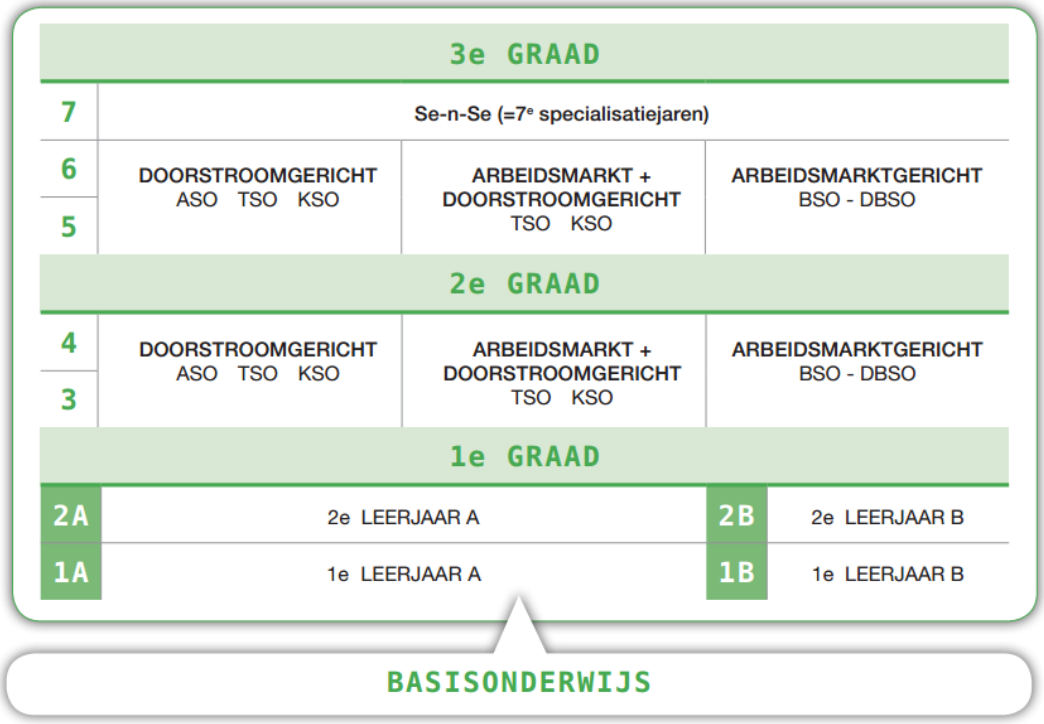

In het schooljaar 2021-2022 wordt het 3e jaar van het secundair onderwijs hervormd.

In de 2e graad kies je voor het eerst een studierichting binnen een bepaalde **finaliteit, studiedomein en onderwijsvorm.** Het is een zeer belangrijke keuze, want ze geeft al een bepaalde richting aan je verdere schoolloopbaan. Een definitieve keuze maak je pas in de 3e graad, dus bij de overstap van de 2e graad naar de 3e graad.

De studierichtingen, studiedomeinen en finaliteiten worden in een **matrix** geplaatst:

8 STUDIEDOMEINEN	3 FINALITEITEN

	DOORSTROOM		DUBBEL D/A	ARBEIDSMARKT	
	Domein-overschrijdend (aso)	Domein-gebonden (kso/tso)	(kso/tso)	(d)bso	Buso OV3
Economie en organisatie					
Kunst en creatie					
Land en tuinbouw					
Maatschappij en welzijn					
Sport					
STEM					
Taal en cultuur					
Voeding en horeca					

2 Wat is een 'finaliteit'?

Een finaliteit geeft aan waarop de studierichting jou voorbereidt na het secundair onderwijs. Drie mogelijkheden:

Doorstroomgericht

- Deze studierichtingen zijn **abstract-theoretisch**.
- Ze bereiden je voor op het **hoger onderwijs**, nl. academische (=universiteit) en professionele (=hogeschool) bacheloropleidingen.
- Opgedeeld in:
  1) **domeinoverschrijdende (DOD)** studierichtingen die vallen onder de **onderwijsvorm aso**;
  2) **domeingebonden (DGD)** studierichtingen die vallen onder de **onderwijsvorm kso** of **tso**
- Het grootste aandeel in het lessenpakket blijft hier de **algemene vorming (AV)**.

DOD **DGD**

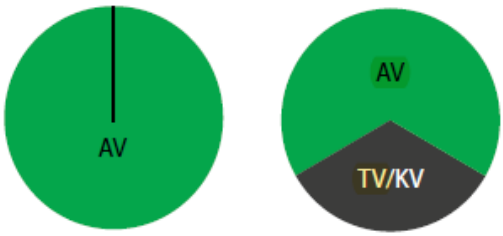

Dubbele finaliteit: doorstroom + arbeidsmarktgericht

- Deze studierichtingen zijn **theoretisch én praktijkgericht**.
- Ze bereiden je voor op professionele bacheloropleidingen, graduaatsopleidingen of een HBO5-opleiding verpleegkunde en de arbeidsmarkt.
- De studierichtingen worden ondergebracht in de **onderwijsvormen kso** en **tso.**
- In het lessenpakket is er een evenredige verdeling van de algemene vorming, praktische vorming (**PV**) en technische vorming (**TV**).

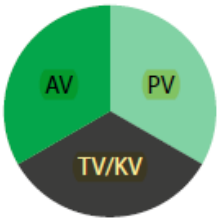

Arbeidsmarktgericht

- De studierichtingen binnen deze finaliteit zijn **praktijkgericht.**
- Ze bereiden voor op graduaatsopleidingen of een HBO-5 opleiding verpleegkunde en de arbeidsmarkt.
- Men vindt deze studierichtingen in het BSO, DBSO, maar het gaat ook over de BuSO OV3-opleidingen.
- Het lessenpakket bestaat grotendeels uit praktische vorming, aangevuld met algemene en technische vorming.

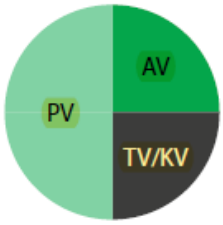

3 Wat is een studiedomein?

Dit is een verzamelnaam voor een groep van studierichtingen die inhoudelijk verwant zijn. Je kan het enigszins vergelijken met belangstellingsdomeinen.

Er zijn 8 studiedomeinen die in de verschillende finaliteiten voorkomen:

- **Economie en organisatie**
- **Kunst en creatie**
- **Land en tuinbouw**
- **Maatschappij en welzijn**
- **Sport**
- **STEM**
- **Taal en cultuur**
- **Voeding en horeca**

De studierichtingen binnen de finaliteit doorstroomgericht-domeinoverschrijdend zijn uiteraard niet ondergebracht in een studiedomein, zoals de naam het zelf zegt.

4 Onderwijsvormen?

De overheid heeft beslist de onderwijsvormen te behouden.

- Het algemeen secundair onderwijs (**aso**) legt de nadruk op een ruime theoretische vorming. Het biedt een stevige basis om later hoger onderwijs te volgen.
- Het beroepssecundair onderwijs (**bso**) is een praktische onderwijsvorm je een specifiek beroep aanleert. Tegelijk is er ook aandacht voor algemene vorming.
- Het kunstsecundair onderwijs (**kso**) koppelt een ruime algemene vorming aan actieve kunstbeoefening.
  Na het kso kan de jongere een beroep uitoefenen of overstappen naar het hoger onderwijs;
- Het technisch secundair onderwijs (**tso**) focust op algemene en technisch-theoretische vakken.
  Na het tso kan de jongere een beroep uitoefenen of verder studeren in het hoger onderwijs. Bij de opleiding horen ook praktijklessen.

5 Studierichtingen

De studierichtingen krijgen hun plaats in de matrix, binnen een finaliteit en een studiedomein waar ze thuishoren. In de overzichten op de volgende bladzijden zal je merken dat heel wat studierichtingen hun traditionele naam behouden. Andere studierichtingen krijgen een nieuwe naam en er werden ook enkele nieuwe studierichtingen opgericht.
Ook al hebben sommige studierichtingen dezelfde naam, inhouden zullen verschillen. Dit heeft alles te maken met de nieuwe sleutelcompetenties[1] (of sleutelvaardigheden), eindtermen en leerplannen. Dit geldt voor alle studierichtingen.

Sommige traditionele studierichtingen worden omgevormd tot nieuwe, bv. Handel wordt Bedrijfswetenschappen.

Men wil uiteindelijk komen tot een meer overzichtelijk aanbod en een vermindering van het aantal studierichtingen. Daarom heeft men ook een aantal richtingen uit de oude structuur samengebracht onder een nieuwe benaming. Voorbeeld: In de nieuwe studierichting ‘Technologische wetenschappen’ kan je inhouden terugvinden uit de traditionele studierichtingen Elektriciteit-elektronica, Elektromechanica, Industriële wetenschappen en Techniek-wetenschappen.

Er bestaan tabellen die de omvorming (***concordantie***) van ‘traditioneel’ naar ‘nieuw’ verduidelijken. Een concordantie kan volgende vormen aannemen:

- een studierichting wordt opgeheven zonder omzetting;
- één studierichting wordt omgezet in één studierichting;

[1] competenties op het vlak van lichamelijk, geestelijk en emotioneel bewustzijn en op vlak van lichamelijke, geestelijke en emotionele gezondheid; competenties in het Nederlands; competenties in andere talen; digitale competentie en mediawijsheid; sociaal-relationele competenties; competenties inzake wiskunde, exacte wetenschappen en technologie; burgerschapscompetenties met inbegrip van competenties inzake samenleven; competenties met betrekking tot historisch bewustzijn; competenties met betrekking tot ruimtelijk bewustzijn; competenties inzake duurzaamheid; economische en financiële competenties; juridische competenties; leercompetenties met inbegrip van onderzoekscompetenties, innovatiedenken, creativiteit, probleemoplossend en kritisch denken, systeemdenken, informatieverwerking en samenwerken; zelfbewustzijn en zelfexpressie, zelfsturing en wendbaarheid; ontwikkeling van initiatief, ambitie, ondernemingszin en loopbaancompetenties; cultureel bewustzijn en culturele expressie.

- verschillende studierichtingen worden omgezet in één studierichting;
- één studierichting wordt omgezet in verschillende studierichtingen.

Wil je meer weten over de concordanties van de nieuwe studierichtingen dan vind je deze op onze website www.onderwijskiezer.be (startpagina ➔ Zoek je CLB ➔ Downloads voor CLB'ers).

5.1 Inhoudelijk aansluitende opleidingen van de 2e naar de 3e graad.

In onderstaande overzichten per finaliteit kan je zien welke studierichtingen in de 3e graad logisch aansluiten op de studierichtingen van de 2e graad. Uiteraard zijn andere overgangen ook mogelijk, mits rekening te houden met je behaalde attest en de toelatingsvoorwaarden.

DOORSTROOMGERICHT

DOMEINOVERSCHRIJDEND ASO		STUDIEDOMEIN	DOMEINGEBONDEN TSO/KSO	
2e GRAAD	3e GRAAD		2e GRAAD	3e GRAAD
Economische wetenschappen	Economie-moderne talen Economie-wiskunde	ECONOMIE EN ORGANISATIE	Bedrijfswetenschappen	Bedrijfswetenschappen
Freinetpedagogie	/	KUNST EN CREATIE	Architecturale en beeldende vorming*	Architecturale vorming*
Grieks-Latijn	Grieks-Latijn Grieks-wiskunde		Beeldende en audiovisuele vorming*	Beeldende vorming* Audiovisuele vorming*
Humane wetenschappen	Humane wetenschappen		Dans* Muziek* Woordkunst-drama*	Dans* Muziek* Woordkunst-drama*
Latijn	Latijn-moderne talen Latijn-wetenschappen Latijn-wiskunde	LAND EN TUINBBOUW	Biotechnische wetenschappen	Biotechnologische en chemische wetenschappen
Moderne talen	Moderne talen-wetenschappen	MAATSCHAPPIJ EN WELZIJN	Maatschappij- en welzijnswetenschappen	Welzijnswetenschappen
Natuurwetenschappen	Wetenschappen-wiskunde	SPORT	/	Topsport Bedrijfswetenschappen *
Rudolf Steinerpedagogie	Rudolf Steinerpedagogie	STEM	Biotechnische wetenschappen	Biotechnologische en chemische wetenschappen
Sportwetenschappen	Sportwetenschappen		Bouwwetenschappen	Bouw- en houtwetenschappen .
Topsport-economie*	Topsport-economie *		Technologische wetenschappen	Technologische wetenschappen en engineering Informatica- en communicatietechnologie Mechatronica
Topsport-natuurwetenschappen*	Topsport-wetenschappen *	TAAL EN CULTUUR	/	Taal en communicatiewetenschappen
Yeshiva	Yeshiva	VOEDING EN HORECA	Biotechnische wetenschappen	Biotechnologische en chemische wetenschappen

* dit is een studierichting die je in weinig scholen kan volgen.

DOORSTROOMGERICHT en ARBEIDSMARKTGERICHT

STUDIEDOMEIN	2e GRAAD TSO/KSO	3e GRAAD TSO/KSO
ECONOMIE EN ORGANISATIE	Bedrijf en organisatie	Bedrijfsorganisatie Commerciële organisatie Internationale handel en logistiek
	Toerisme	Toerisme
KUNST EN CREATIE	Architecturale en beeldende kunsten*	Architectuur en interieur* Beeldende kunst*
	Ballet*	Ballet*
	Creatie en mode*	Mode*
	Fotografie*	Fotografie*
	Grafische technieken*	Crossmedia* Grafimedia*
LAND EN TUINBBOUW	Plant-, dier- en milieutechnieken	Agrotechnieken dier Agrotechnieken plant Natuur- en groentechnieken Tuinaanleg en -beheer
MAATSCHAPPIJ EN WELZIJN	Creatie en Mode*	Mode*
	Maatschappij en welzijn	Defensie en veiligheid* Gezondheidszorg Opvoeding en begeleiding
	Wellness en lifestyle	Wellness en schoonheid
SPORT	Sport	Sportbegeleiding
	Topsport (dubbele finaliteit)*	Topsport (dubbele finaliteit)*
STEM		Binnenvaarttechnieken*
	Biotechnieken	Biotechnologische en chemische technieken
	Bouwtechnieken	Bouwtechnieken
	Elektromechanische technieken	Autotechnieken Elektromechanische technieken Elektrotechnieken Industriële ICT Koel- en warmtetechnieken
	Elektrotechnieken	Elektronicatechnieken Elektrotechnieken Industriële ICT
	Grafische technieken*	Crossmedia* Grafimedia*
	Houttechnieken	Houttechnieken
	Maritieme technieken dek*	Maritieme technieken dek*
	Maritieme technieken motoren*	Maritieme technieken motoren*
	Mechanische technieken	Mechanische vormgevingstechnieken
	Textielontwerp en prototyping*	Textielontwerp en prototyping*
	Textielproductietechnieken*	Textielproductietechnieken*
	Voertuigtechnieken	Autotechnieken
		Optiektechnieken* Orthopedietechnieken* Podiumtechnieken* Tandtechnieken* Vliegtuigtechnieken*
TAAL EN CULTUUR	Taal en communicatie	Taal en communicatie
	Toerisme	Toerisme
VOEDING EN HORECA	Bakkerijtechnieken	Bakkerijtechnieken
	Horeca	Horeca
	Slagerijtechnieken	Slagerij-traiteurtechnieken
	Toerisme	Toerisme

* dit is een studierichting die je in weinig scholen kan volgen.

ARBEIDSMARKTGERICHT

STUDIEDOMEIN	BSO EN DBSO		BUSO OV3	
	2e GRAAD	3e GRAAD	2e GRAAD	3e GRAAD
ECONOMIE EN ORGANISATIE	Organisatie en logistiek	Logistiek	Basis organisatie	Bestuurder interne transportmiddelen Magazijnmedewerker
		Onthaal, organisatie en sale		Onthaalmedewerker Verpakker Winkelmedewerker
KUNST EN CREATIE	Artistiek-creatieve bewerkingen*	Diamantbewerking* Goud en juwelen* Muziekinstrumentenbouw* Uurwerkmaken*	-	-
	Decor en etalage*	Decor, etalage en publiciteit*	-	-
LAND EN TUINBBOUW	Plant, dier en milieu	Dier en milieu Dierenzorg Groenaanleg en -beheer Groendecoratie Plant en milieu	Basis groenvoorziening en decoratie	Assistent plantaardige productie Medewerker florist Medewerker groen- en tuinbeheer
	Paardenhouderij*	Paardenhouderij*	-	-
MAATSCHAPPIJ EN WELZIJN	Haar en schoonheidsverzorging	Haarverzorging Schoonheidsverzorging	Basis haarverzorging	Medewerker kapper
	Moderealisatie en textielverzorging	Moderealisatie Textielverzorging	Basis confectie en textielverzorging	Medewerker productielijn kleding, confectie en meubelstoffering Medewerker textielverzorging
	Zorg en welzijn	Assistentie in wonen, zorg en welzijn Verzorging	Basis logistiek onderhoud	Huishoudhulp zorg Logistiek assistent in de zorg Schoonmaker
SPORT	Beweging en sport *	Beweging en sport*	-	-
	Topsport (Finaliteit arbeidsmarkt)*	Topsport (Finaliteit arbeidsmarkt)*	-	-
STEM	Bouw	Afwerking bouw Bouwplaatsmachinist Ruwbouw	Basis bouw	Medewerker ruwbouw Plaatser interieurprojecten Plaatser soepele vloerbekleding Plaatser wandbekleding Samensteller Vloerder-tegelzetter Voeger Werkplaatsinterieurbouwer
	Binnenvaart*	Binnenvaart en beperkte kustvaart*	-	-
	Elektriciteit	Brom- en motorfietsinstallaties Elektrische installaties Fietsinstallaties Koelinstallaties Onderhoudsmechanica auto Podiuminstallaties* Preventief onderhoud machines en installaties Productieindustrie Sanitaire en verwarmingsinstallaties	-	Monteur sanitaire en verwarmingsinstallaties
	Hout	Binnen- en buitenschrijnwerk Binnenschrijnwerk en interieur	Basis hout	Insteller plaatbewerking Machinaal houtbewerker Medewerker hout Plaatser binnenschrijnwerk Plaatser buitenschrijnwerk Werkplaatsbinnenschrijnwerker Werkplaatsbuitenschrijnwerker hout

* dit is een studierichting die je in weinig scholen kan volgen.

ARBEIDSMARKTGERICHT *(VERVOLG)*				
STUDIEDOMEIN	**BSO EN DBSO**		**BUSO OV3**	
	2e GRAAD	**3e GRAAD**	**2e GRAAD**	**3e GRAAD**
STEM	Mechanica	Bouwplaatsmachinist Koetswerk Lassen-constructie Mechanische vormgeving Vrachtwagenchauffeur*	Basismechanica	Bandenmonteur Fietshersteller Hoeknaadlasser Voorbewerker carrosserie
	Printmedia	Printmedia	-	-
	Schilderen en decoratie	Decoratie en schilderwerken	Basis schilderen en decoratie	Schilder
	Textiel*	Textiel* Textielverzorging	-	-
	Zeevisserij*	Zeevisserij*	-	-
TAAL EN CULTUUR	Onthaal en recreatie*	Onthaal en recreatie*	-	-
VOEDING EN HORECA	Bakkerij	Brood- en banketbakkerij	Basis bakkerij	Medewerker banketbakkerij
	Restaurant en keuken	Grootkeuken en catering Restaurant en keuken	Basis horeca	Keukenmedewerker Medewerker fastfood Medewerker kamerdienst Medewerker spoelkeuken
	Slagerij	Slagerij	Basis slagerij	Medewerker slagerij

* dit is een studierichting die je in weinig scholen kan volgen.

5.2 Diploma's en doorstroommogelijkheden na de 3e graad SO

Na de 3e graad krijgen alle leerlingen die geslaagd zijn in de finaliteiten

- doorstroom (ASO en KSO/TSO)
- dubbele finaliteit (KSO/TSO) en
- arbeidsmarktgericht (BSO en DBSO (deeltijds)

} een diploma secundair onderwijs

Let wel: het gaat hier niet om één en hetzelfde diploma. Een diploma behaald na het succesvol afronden van een derde graad uit de arbeidsmarktfinaliteit biedt andere mogelijkheden op het vlak van verder studeren / gaan werken, dan een diploma behaald na een opleiding met doorstroomfinaliteit of een opleiding met dubbele finaliteit. Dit heeft te maken met de **onderwijskwalificaties** en de **beroepskwalificaties** die aan de studierichtingen in de finaliteiten worden gekoppeld:

- Een *onderwijskwalificatie* geeft weer wat je moet kennen en kunnen om verdere studies aan te vatten, te functioneren in onze maatschappij of een bepaald beroep uit te oefenen.

- Wat je moet kennen en kunnen om een beroep uit te oefenen is vastgelegd in een *beroepskwalificatie*. Meer informatie over de kwalificaties vind je op https://vlaamsekwalificatiestructuur.be/

In de volgende overzichten geven we een **samenvatting van de diploma's** en de **doorstroommogelijkheden vanuit de verschillende finaliteiten**.

<table>
<tr><th colspan="2">Doorstroomgericht</th></tr>
<tr><th>Domeinoverschrijdend (aso)</th><th>Domeingebonden (kso/tso)</th></tr>
<tr><td colspan="2">Diploma secundair onderwijs
Onderwijskwalificatie 4</td></tr>
<tr><td colspan="2">Doorstroom naar:
Bacheloropleidingen in het hoger onderwijs (= professionele bachelors aan een hogeschool (PBA) of academische bachelors aan een universiteit (ABA))
Graduaatsopleidingen of een HBO-5 opleiding verpleegkunde
Beroepsgerichte Se-n-Se (= een specialisatiejaar)
Se-n-Se Bijzondere wetenschappelijke vorming (= een voorbereidingsjaar)
Se-n-Se Bijzondere beeldende/muzikale vorming, Dans, Woordkunst-drama (= een voorbereidingsjaar)</td></tr>
</table>

<table>
<tr><th>Dubbele finaliteit</th></tr>
<tr><th>(kso/tso)</th></tr>
<tr><td>Diploma secundair onderwijs
Onderwijskwalificatie 4</td></tr>
<tr><td>Doorstroom naar:
Bacheloropleidingen in het hoger onderwijs (= professionele bachelors aan een hogeschool (PBA) of een selectie academische bachelors aan een universiteit (ABA))
Graduaatsopleidingen of een HBO-5 opleiding verpleegkunde
Beroepsgerichte Se-n-Se (= een specialisatiejaar)
Se-n-Se Bijzondere wetenschappelijke vorming (= een voorbereidingsjaar)
Se-n-Se Bijzondere beeldende/muzikale vorming, Dans, Woordkunst-drama ((= een voorbereidingsjaar)</td></tr>
</table>

<table>
<tr><th>Arbeidsmarktgericht</th></tr>
<tr><th>(bso en dbso)</th></tr>
<tr><td>Diploma secundair onderwijs
Onderwijskwalificatie 3</td></tr>
<tr><td>Doorstroom naar:
Graduaatsopleidingen of een HBO-5 opleiding verpleegkunde
Beroepsgerichte Se-n-Se (= een specialisatiejaar)
Se-n-Se voorbereiding hoger onderwijs (vnl. PBA)</td></tr>
</table>

6 Toelatingsvoorwaarden

Na het 2e jaar van de 1e graad krijg je een A-attest, een B-attest of een C-attest. Met een A-attest mag je over naar het volgende schooljaar.
Met een B-attest mag je ook naar het volgende leerjaar maar mag je bepaalde studierichtingen niet volgen. Je mag ook blijven zitten, als de klassenraad jou dit toelaat en je op gesprek bent geweest bij het CLB hierover.
Met een C-attest moet je je jaar nog eens overdoen.

6.1 Toelatingsvoorwaarden voor een studierichting in de doorstroomfinaliteit

Je mag starten in het **3e jaar SO** in een studierichting van de **doorstroomfinaliteit** als je:

- geslaagd[2] bent in 2A (in eender welke basisoptie)
- geslaagd bent in 2B in de opstroomopotie
- geslaagd bent in 2B in een andere basisoptie dan de opstroomoptie als de toelatingsklassenraad akkoord gaat
- geslaagd bent in het 3e leerjaar SO in een studierichting van de finaliteit arbeidsmarkt en de toelatingsklassenraad akkoord gaat

6.2 Toelatingsvoorwaarden voor een studierichting in de dubbele finaliteit

Je mag starten in het **3e jaar SO** in een studierichting van de **dubbele finaliteit** als je:

- geslaagd bent in 2A (in eender welke basisoptie)
- geslaagd bent in 2B in de opstroomopotie
- geslaagd bent in 2B in een andere basisoptie dan de opstroomoptie als de toelatingsklassenraad akkoord gaat
- geslaagd bent in het 3e leerjaar SO in een studierichting van de finaliteit arbeidsmarkt en de toelatingsklassenraad akkoord gaat

6.3 Toelatingsvoorwaarden voor een studierichting in de arbeidsmarktfinaliteit

Je mag starten in het **3e jaar SO** in een studierichting van de **arbeidsmarktfinaliteit** als je:

- geslaagd bent in 2A of 2B
- al 15 jaar bent op 31 december van het huidige schooljaar

Let op: ***veranderen van studierichting tijdens het schooljaar is toegestaan tot en met 15 januari, rekening houdend met de toelatingsvoorwaarden.***

[2] Geslaagd = A-attest of een B-attest. In het geval van en B-attest dien je wel rekening te houden met de clausuleringen (de beperkingen) die de klassenraad oplegt.

7 Bijkomende informatie

Je kan nog bijkomende info lezen op volgende websites:

- www.onderwijskiezer.be en https://www.onderwijskiezer.be/v2/secundair/sec_modernisering.php
- Ministerie van onderwijs: https://onderwijs.vlaanderen.be/nl/modernisering-secundair
- GO!: http://www.g-o.be/modernisering-secundair-onderwijs
- Katholiek onderwijs Vlaanderen: https://www.katholiekonderwijs.vlaanderen/secundair/modernisering-so/tweede-en-derde-graad
- OVSG: https://www.ovsg.be
- Provinciaal onderwijs: http://www.pov.be